

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**L. Celij Lacta[n]tij Firmiani christiano[rum] eloquentissimi
de opificio dei vel formatione hominis liber**

Lactantius, Lucius Caecilius Firmianus

Colonie, 1506

VD16 L 56

De dei [pro]uide[n]tia circa vniersale[m] ho[min]is fabrica[m] Cap. vij

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70248)

Quid em̄ si dicas aues nō ad volādū esse natas. neq; feras ad senti-
endū. neq; pisces ad natādū. neq; hoīes ad sapiēdū. cū appareat ei
nature officioq; seruire animātes. ad qđ ē queq; generata Sz vide
licet q̄ summā veritatis amisit. sp̄ erret necesse ē. Si em̄ nō puiden-
tia sed fortuitis atomoz cōursionib; nascūtur oīa. cur nūq; fortu-
ito accidit sic coire illa principia. vt efficerēt aīal eiusmodi. q̄ nari-
bus poti⁹ audiret. odoraret oculis. aurib; cerneret. Si em̄ primor-
dia nullū gen⁹ positōis iēptū relinquūt. oportuit eiusmodi q̄tidie
mōstra gnari. in q̄b; z mēbroz ordo p̄poster⁹. z vsus lōge diuersus
existeret. Cū vero vniuersa gnā z vniuersa quoq; mēbra leges suas
z ordines. z vsus sibi attributos tueant. manifestū ē nihil fortuito
esse factū. qm̄ diuine rōnis dispositio p̄petua seruat. Uex alias re-
tellemus Epicur; Nūc de prouidētia (vt cepimus) differamus

¶ De dei prouidētia circa vniuersalē hoīs fabricā ¶ Cap. viij

Deus igit̄ solidamēta corpis q̄ ossa dicunt̄ nodata. z ad-
iūcta inuicē neruis alligauit atq; construxit. q̄b; mens si
excurrere aut resistere velit tāq; retinaculis vteret. z qđē nullo labo-
re. nulloq; conatu. sed minimo nutu toti⁹ corpis molē tēperaret ac
flecteret. Nec aut̄ viscerib; operuit. vt quēcunq; locū recebat. vt q̄
solida ossa cōclusa tegerent Itē viscerib; ip̄is venas admiscuit. q̄si-
riuos p̄ corpus oē diuisos. per q̄ discurrens humor z sanguis vni-
uersa mēbra succis vitalib; irrigaret. z ea viscera formata in eū mo-
dū q̄ vnicuiq; gnari ac loco aptus fuit sup̄iecta pelle cōtexit. Quā
vel sola pulchritudine decorauit. vel setis adoperuit. vel squammis
munniuit. vel plumis insignib; adornauit Illud vero cōmētū dei mi-
rabile. q̄ vna dispositio z vnus habit⁹ innum̄erabiles animatiū p̄se-

rat varietates. Nā in oībo fere q̄ spirant. eadē series ⁊ ordo mēbroꝝ
est. Primū em̄ caput ⁊ huic annexa ceruix. Item collo pectus adiū
tū. ⁊ ex eo p̄minētes armi. adherens pectori venter. Itē ventri sub
nexa genitalia. Ultimo loco femora pedesq̄. Nec solū mēbra suū
tenore ac situ in oībo seruant. sed etiā ptes mēbroꝝ. Nā in vno capi
te ip̄o certā sedē possident aures. certā oculi. nares itē. os quoq̄ ⁊ in
ore dentes ⁊ lingua. Que oīa cū sint eadē in oībo animātibꝫ. tū infi
nita ⁊ multiplex diuersitas figuratoꝝ est. q̄ ea q̄ diri. aut pductioꝝ
aut cōtractioꝝa liniamētis varie differētibꝫ cōphēsa sunt. Quid illud
Nonne diuinū q̄ in tāta viuētū multitudīe vnūq̄dꝫ aīal in suo
gñe ⁊ sp̄e pulcherrimū est. Ut si qd̄ vicissim de altero in alterꝫ trāsse
raf. nihil impeditū ad vtilitatē. nihil deformius ad aspectū videri
neceffe sit. Ut si elephāto ceruicē plixā tribuas. aut camelo breuem
vel si serpētibꝫ pedes aut pilos addas. in q̄bo porrecti eq̄liter corpo
ris longitudo nihil aliud exhibeat. nisi vt maculis terga distincti ⁊
squāmāꝝ leuitate suffulti in lubricos tractꝫ sinuosis flexibꝫ laberēt.
In quadrupedibꝫ autē idē artifex contextū spine a summo capite de
ductū. lōgius extra corpus eduxit. ⁊ acuminauit in caudā. vt obse
ne corp̄is partes. vel propter feditatē regerētur. vel propter teneri
tudine munitur. vt aīalia quedā minuta ⁊ innocētia motu eius
arcerētur a corpore. Quod mēbrū si detrahas imperfectū sit animal
ac debile. Ubi autē ratio ⁊ manꝫ est. tamē nō est id tā necessariū q̄ in
dumentū piloz. Adeo in suo quoq̄ genere aptissime congruūt. vt
neq̄ nudo quadrupede. neq̄ homine tecto excogitari quicq̄ turpiꝫ
possit. Cum tamē ipsa nuditas hominis mire ad pulchritudinem
valeat. nō tamen etiam capiti cōgruebat. Texit ergo illud pilo Et
B ii.

Et cap. no. 14
de corpore et h. p.

De corpore

in summo futurū erat. quasi summū edificij culmē ornatū. Qui ornatus nō est. in orbem coactus. aut in figurā pilei teres factus. ne quibusdā partibz nudis esset informis. sed alibi infusus. alibi retractus. pro cuiuslibet loci decentiā. frons ergo vallata per circuitū et temporibz effusi ante aures capilli. et earū summe partes in corone modū cincte. et occipitiū omne contactū speciem miri decoris ostētat. Jam barbe ratio incredibile est quātum conferat ad dignoscendā corporū maturitatē. vel ad differentiā sexus. vel ad decorem virilitatis ac roboris. ut videat omnino nō cōstatura fuisse totius corporis ratio. si quicqz aliter esset effectū.

De forma hois et omni mēbroz habitudine. sed specialiter de auribus et oculis. Cap. viij

Dunc rationē totius hominis ostendam. singulorūqz mēbrozū que in corpore aperta aut operata sunt. utilitates et habitus explicabo. Cum igitur statuisset deus ex omnibz animalibus solum hominē facere celestem. cetera vniuersa terrena. hunc ad celi cōtemplatōem rigidum erexit. bipedōqz cōstituit. sed ut eadē spectaret. vnde illi origo est. Illa vero depressit ad terram. ut quia nullis his immortalitatis expectatio est. toto corpore ut in humū proiecta ventri papuloqz seruirent. Dominis itaqz solius recta ratio. et sublimis status. et vultus deo patri cōmunis ac proximus origines suā fictoremqz testatur. Eius prope diuina mens. qz nō tantum animatum que sunt in terra. sed etiā sui corporis est sortita. Dominatū in summo capite collocata. tanqz in arce sublimis speculatur omnia et cōtuetur. Hanc eius aulam deus nō obductā porrectamqz formauit. ut in mutis animalibz. sed orbī et globo similem. qz orbis rotam

Et de corpore et h. p.

Et de corpore et h. p.